

Директор школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Р.П.Заброцький

Наказ від 2.08.2025р

№ 56-2

Інструкція № 13

Надання першої медичної допомоги потерпілим у кабінеті хімії

I. Загальні положення

Під час проведення практичних занять у кабінеті хімії можливі нещасні випадки (отруєння, хімічні й термічні опіки, травми осколками скла і т. д.). Слід пам'ятати, що чим швидше буде подано допомогу потерпілому, тим менше буде поганих наслідків.

У кабінеті хімії повинна бути аптечка з набором медикаментів і перев'язувальних засобів.

В аптечці повинна бути інструкція щодо надання першої- медичної допомоги.

II. Перша допомога при отруєннях

Карбон (II) оксидом

Ознаки отруєння: запаморочення голови, головний біль, слабкість, блювання, шум у вухах, судороги і втрата свідомості.

Перша допомога: потерпілого негайно вивести на свіже повітря, звільнити від одягу, який заважає диханню, давати вдихати кисень (чистий або з додаванням 5%-ї вуглекислоти (CO₂)). Потерпілого потрібно тримати в теплі, зігрівати грілками. У разі потреби робити штучне дихання до прибуття лікаря.

Сірководнем (дигідрогенсульфідом)

Ознаки отруєння: запаморочення голови, головний біль, нудота, загальна слабкість. У деяких випадках може настати раптова смерть внаслідок ураження дихальних шляхів.

Перша допомога: потерпілому треба забезпечити доступ свіжого повітря, дати вдихати кисень з додаванням 5-7%-ї вуглекислоти.

Оксидами нітрогену

Ознаки отруєння: оксиди нітрогену діють насамперед на слизову оболонку і дихальні шляхи, потім зумовлюють подразнення очей, сухість у горлі, кашель, іноді нудоту і блювання. Отруєння оксидами нітрогену особливо небезпечно для осіб, які страждають захворюванням серця.

Перша допомога: потерпілому дати дихати чистим киснем. У зв'язку з можливим набряканням легень і порушенням кровообігу слід уникати всяких зусиль, потрібен повний спокій. Не допускати охолодження тіла.

Хлором

Ознаки отруєння: хлор має сильну подразнювальну дію на верхні дихальні шляхи. Кашель при тривалій дії посилюється і може завершитися спазмом окремих ділянок дихальних шляхів, а потім припиняється дихання.

Навіть при короткочасній дії хлору можливе набрякання легень.

Перша допомога: негайно вивести потерпілого на свіже повітря, звільнити від одягу, що заважає диханню. Дати дихати киснем. Зігрівати потерпілого грілками.

Бромом

Ознаки отруєння: бром уражає дихальні шляхи, подібно до отруєння хлором, зумовлює ще сильніше ураження очей і слизових оболонок. Потрапляючи на шкіру, спричиняє сильні опіки.

Перша допомога: потерпілого вивести на свіже повітря. Якщо він не втратив свідомості, слід застосувати інгаляцію (вдихання водяної пари з додаванням аміаку) і полоскання горла розчином питної соди.

Сульфур (IV) оксидом

Ознаки отруєння: сильно подразнює слизові оболонки, спричиняє кашель і чхання.

Перша допомога: потерпілого вивести на свіже повітря, дати вдихати з ватки нашатирний спирт з етанолом, застосувати інгаляцію розчином питної соди з масовою часткою натрій гідрокарбонату 2%.

Амоніаком

Ознаки отруєння: сильно діє на слизові оболонки, спричиняє сльозотечу і запалення очей, сильний кашель, жар у горлі.

Крім того, у потерпілого з'являються нудота і приступи задишки.

Перша допомога: у разі отруєння дати потерпілому випити велику кількість води з додаванням до неї оцтової або лимонної кислоти, викликати блювання, дати молоко, яєчний білок; при отруєнні внаслідок вдихання амоніаку вивести потерпілого на свіже повітря і дати йому вдихати з ватки пари розведеної оцтової кислоти.

Отруйними органічними рідинами

Якщо в організм потрапили отруйні органічні рідини: ацетон, формалін, метиловий, аміловий спирти, анілін тощо, необхідно викликати блювання, а потім дати молоко і яєчний білок.

Карбон дисульфідом

Потерпілого вивести на свіже повітря, дати вдихати нашатирний спирт, дати 15-20 ефірно-валеріанових крапель з водою, валідол, напоїти міцним солодким чаєм.

Натрій фторидом

Забезпечити потерпілому повний спокій, напоїти молоком з яєчним білком або дати вапнисту воду.

Сульфатною кислотою

Дати потерпілому проковтнути кусочок льоду і покласти лід на живіт, прополоскати рот 1%-им розчином калій перманганату або 2%-им розчином питної соди, молоко, яєчний білок, розчин крохмалю.

Ртуттю

Ртуть металева при прийманні всередину навіть у порівняно великих кількостях не спричиняє отруєння, проте небезпечними є пари ртуті, її солі.

Ознаки отруєння: металевий присмак у роті. Слинотеча. Пекучий біль у стравоході, нудота.

Перша допомога: негайно викликати блювання, давати хворому молоко, яєчний білок (краще суміш білка з молоком). Добре також дати хворому активоване вугілля у воді або магній гідроксид. Викликати лікаря.

III. Перша допомога при опіках

Під час роботи в кабінетах хімії найбільш імовірними є термічні й хімічні опіки.

Причиною термічних опіків є доторкування голими руками до розпечених або дуже нагрітих частин лабораторного обладнання.

Хімічні опіки є результатом дії на шкіру різних хімічних речовин: кислот, лугів, деяких органічних сполук тощо.

З кислот найнебезпечнішими є концентровані нітратна й фторидна кислоти, що спричиняють дуже болючі пошкодження, які довго не заживають.

При термічних опіках першого ступеня уражене місце обробляють етиловим спиртом, після чого накладають суху стерильну пов'язку або чисту тканину і звертаються до дерматолога. Ні в якому разі не можна проколювати пухир, змочувати місця опіків водою, припікати їх розчином калій перманганату, брильянтової зелені, розчином йоду, застосовувати «народні засоби», різні олії, вазелін, бо вони тільки підсилюють опіки, сповільнюють загоєння ран. При важких опіках необхідно негайно відправити потерпілого до лікувального закладу.

У разі одержання хімічних опіків уражену ділянку шкіри треба промити великою кількістю прохолодної води протягом 15-20 хв., забороняється обробляти обпечені місця ватним тампоном; потім промивають розчином питної соди з масовою часткою натрій гідрокарбонату 2% (при попаданні кислоти) або розчином оцтової чи лимонної кислоти з масовими частками за речовинами -2% (при попаданні лугу), ополіскують водою і накладають марлеву пов'язку з риванолом або фурациліном.

При опіках під час роботи з металевим натрієм, а також фосфором необхідно ватним тампоном зняти з поверхні шкіри ці речовини, а потім промити великою кількістю води.

IV. Перша допомога при пораненні

Надаючи першу допомогу при пораненні (поріз склом тощо), необхідно виконувати такі правила:

1. Той, хто надає допомогу при пораненні, повинен з милом помити руки, а якщо це зробити неможливо - змазати пальці йодною настояю.

2. Доторкатися до самої рани навіть вимитими руками не дозволяється. Не дозволяється обмивати рану водою.

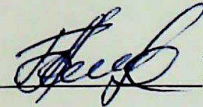
3. Очищати рану механічно можна тільки з використанням стерильного пінцету або стерильної марлі.

4. Після очищення змазати поверхню шкіри навколо рани йодною спиртовою настояю, накласти марлеву пов'язку.

5. Якщо поріз невеликий, то присипати його білим стрептоцидом або порошком іншого сульфаніламідного препарату, покрити стерильною марлею і забинтувати.

6. При серйозному порізі й сильній кровотечі викликати лікаря. До його приходу накласти джгут вище рани, покрити рану стерильною марлею.

7. При пораненні склом або іншим предметом рану промивають великою кількістю дистильованої води або тампоном, змоченим етиловим спиртом; виймають осколки скла і знову промивають рану спиртом. Якщо рана забруднена, бруд видаляється тільки навкруги, але ні в якому разі не з глибини рани. Шкіру навколо рани обробляють йодною настояю або розчином брильянтової зелені, перев'язують і звертаються до лікаря.

Інструкцію розробив інженер з охорони праці Білий А.М.